

Čitatelj će naći i zanimljivih krokija o postanku i distribuciji nekih stajaćih društveno visoko kotirajućih atribucija (o tome tko je poznat, tko istaknut i koga zbog toga ne treba posebno predstavljati – „Ljudi koje ne treba posebno predstavljati”, „Kako se postaje istaknut”), o tome tko je, kada i za koga drug, tko komu, eventualno, gospodin („Svaki Tomo nije drug”, „Drug učitelj i gospodin profesor”), o značenjskim proširenjima nekih kolokvijalno čestih riječi što kadšto može izazvati smiješne nesporazume („Organ”, „Svinjac ili sadržaj” i dr.).

Ipak, pretežitijim svojim dijelom vezana uz aktualne jezične procese što nastaju kao izravan posljedak društvenih mijena i dnevne političke prakse, Pavičićeva je knjiga u cjelini uspjela reći pokoju o problemima i relacijama koje uglavnom jezikoslovci ne dotiču jer im se čine stručno rubnima. Što je rečeno, rečeno je odmjereno kritično i, nerijetko, s podosta ironije. Ironično, očito, treba shvatiti i naslovni neologizam, preuzet iz Orwellove 1984.

Podnaslov pak („sociolingvistički ogledi...”) čini mi se poprilično neodmjerenim (sve ako i ostavimo po strani neodređeno značenje riječi „ogled”), premda ga, podnaslov, dijelom, opravdava i pisac pogovora kad (na str. 237.) ispravno upozorava na popriličnu proširenost pristupa jeziku u društvenom kontekstu koji bi svi da se zovu sociolingvističcima.

Pisani kao kratke nepretenciozne priče o neobičnim društveno uvjetovanim sudbinama riječi i cijelih jezičnih segmenata, neopterećeni stručnom aparaturom, a pokoji put vješto sročenom „fabulom”, članci skupljeni u knjizi zanimljivo su štivo. A upravo takav način izlaganja što ne iziskuje ni posebnu čitateljevu disponiranost ni velika stručna predznanja čini ovu knjigu lako čitljivom pa treba očekivati da će bar poneko autorovo stajalište naići na odaziv u čitatelja. U tom je slučaju knjiga postigla svoj cilj.

Marko Samardžija

HRVATSKI ZA STRANCE

V. Barac–Kostrenčić, M. Kovačiček, S. Lovasić, D. Vignjević: „Učimo hrvatski”, Zagreb, 1982.

Nevelika obitelj udžbenika hrvatskog za strance nedavno je dobila novog člana. Već zbog same činjenice da hrvatski ne obiluje takvim priručni-

cima, udžbenik *Učimo hrvatski* zaslužio bi da se o njemu rekne koja više. On to većma zaslužuje poradi nekih svojih osobina kojima se, gdješto čak bitno, odvajava od udžbenika iste namjene što mu prethode. Mislim pri tom na *kompletnost* udžbenika koji se sastoji od udžbenika u užem smislu (vježbe i temelji gramatike), potom od repetitorija gramatike (u opsegu koji je obrađen uz vježbe), priručnika za nastavnike, vrpce sa snimcima vježbi (glasovi T. Lonze, Z. Crnkovića i još nekoliko glumaca) i nastavnih filmova. Jasno je da je takva koncepcija očito imala na umu dvije moguće primjene: laboratorijsku (grupu, uz vodstvo nastavnika) i samostalno učenje, danas sve češći oblik svladavanja (bar elemenata) stranog jezika. Pri takvu, samostalnu učenju uloga je filmova i vrpca s glasom izvornih govornika osobito važna.

Taj je udžbenički komplet iniciran zanimanjem potomaka hrvatskih iseljenika u Sjedinjenim Državama i Kanadi za koje Centar za učenje stranih jezika (jedan od izdavača, drugi je Matica iseljenika Hrvatske) već nekoliko godina organizira ljetne tečajeve hrvatskog. Zbog toga su i sva objašnjenja u udžbeniku i gramatici dana dvojezično: na hrvatskom i engleskom, što bi ovaj udžbenik moralo približiti i djeci naših iseljenika u drugim zemljama, prvenstveno onima na engleskom govornom području (Australija, Novi Zeland) gdje je, osobito zadnjih godina, živnulo zanimanje za vlastite etničke korijene. To je, opet, za sobom povuklo i povećano zanimanje za jezik i zavičaj djedova i očeva. U poredbi s hrvatskim iseljenicima u drugim zemljama, potomci hrvatskih iseljenika u SAD i Kanadi u bitnoj su prednosti. Oni, naime, žive u većim naseobinama povezani prilično uhodanim oblicima zajedničkog života (od piknika do „Zajedničara”), a k tomu imaju i uglednu „krovnu” organizaciju Hrvatsku bratsku zajednicu koja im, zahvaljujući svojoj dobroj materijalnoj situiranosti i vezama s Maticom iseljenika Hrvatske, omogućuje mnogo toga o čemu potomci hrvatskih iseljenika u drugim zemljama jedva da mogu i sanjati. Tako npr. potomci hrvatskih iseljenika u južnoameričkim zemljama žive pretežno rastrkano i međusobno slabo povezano pa nije čudo da upravo odatle dolazi najveći broj želja za udžbenicima hrvatskog pogodnim za samostalno učenje. I njima će *Učimo hrvatski* biti na pomoć, premda bi upravo zbog njih vrijedilo, uz pomoć šire društvene zajednice, prirediti i hispanoameričko izdanje udžbenika.